

תאריך עדכון: כ"ד באדר תשפ"ג

שם המחלקה: המחלקה לתלמוד ותורה שבעל-פה
שם ומספר הקורס: מכילתא ומכילתא דרשב"י – מבוא וסוגיות
09-805-01

שם הקורס באנגלית:

The Mekhilta of Rabbi Yishmael and the Mekhilta of Rabbi Shimon bar
Yohai: Introduction and Analysis

שם המרצה: פרופ' דוד הנשקה

סוג הקורס: סמינריון

היקף שעות: 2 ש"ש

סמסטר: שנתי

שנת לימודים: תשפ"ד

אתר הקורס באינטרנט: lemida.biu.ac.il

א. מטרת הקורס ותוצרי למידה:

מטרת הקורס:

היכרות עם אסכולותיהם השונות של מדרשי ההלכה התנאיים, דרכי לימודם ותרומתם לתולדות ההלכה, מתוך לימוד בשתי המכילתות לספר שמות.

תוצרי למידה:

יכולת ניתוח מדעי במדרשי ההלכה דבי ר' ישמעאל ור' עקיבא, כחוליה חיונית בספרות ההלכה התנאית.

ב. תוכן הקורס:

נושאים:

מבוא: לטיבן של שתי המכילתות, תולדותיהן, חלוקתן לאסכולות, וכלי העבודה בהן – כתבי יד, מהדורות, פרשנות.

ניתוחי סוגיות נבחרות במכילתות, המייצגות מגוון של זוויות במחקרו של קורפוס זה.

מהלך השיעורים:

השיעורים מתנהלים סביב לימוד גופי המקורות מתוך חוברת הקורס, ועל יסוד ביבליוגרפיה מתאימה.

תכנית הוראה מפורטת לכל השיעורים:

הרצאות 1-4 : מבוא – מכילתא דר"י : טיבה האסכולאי, היקפה, חלוקתה, עדי הנוסח, מהדורות, פרשנות ; מכילתא דרשב"י : תולדות גילוייה, טיבה האסכולאי, עריכתה, היקפה, מהדורותיה.
הרצאות 5-6 : בכור בהמה טמאה ;
הרצאות 7-8 : גנבת נפש ;
הרצאות 9-11 : קידושא רבה ;
הרצאות 12-13 : זכר ליציאת מצרים בקידוש ;
הרצאות 14-15 : הלכה עוקבת מקרא ;
הרצאות 16-18 : עשה דוחה לא-תעשה ;
הרצאות 19-21 : חמץ של אחרים ;
הרצאות 22-23 : "בחריש ובקציר תשבת" ;
הרצאות 24-26 : אמה עבריה.

ג. דרישות קדם:

היכרות כללית עם ספרות חז"ל.

ד. חובות / דרישות / מטלות:

עבודה סמינריונית שבה מיישמים התלמידים עצמאית את המתודות שנלמדו בקורס.

ה. מרכיבי הציון הסופי:

ציון מספרי, על-פי העבודה הסמינריונית והפעילות במהלך הקורס.

ו. ביבליוגרפיה:

ח' אלבק, מבוא לתלמודים (פרק על מדרשי ההלכה), ת"א תשכ"ט ;
ל' אליאס-בר לבב, מכילתא דרשב"י פרשת נזיקין, ירושלם תשע"ד
י"נ אפשטיין, מבוא למכילתא דרשב"י, ירושלם תשט"ו ;
ד"צ הופמן, לחקר מדרשי התנאים, בתוך : מסילות לתורת התנאים, ת"א תרפ"ח ;
מ"י כהנא, המכילתות לפרשת עמלק, ירושלם תשנ"ט.